

րակացու (տեղադրող նաղըրի) անուանեցաւ:

Առեւտրական գործող պաշտօնատան (թիմարէթ) համարակալ (մուհասէպէճի) Նասիր էֆէնտինն նոյն պաշտօնատան նամակաց տեսուչ անուանեցաւ առաջին պաշտօնն ալ իր վրայ ունենալով:

Արքունի գահապաններէն Շաքիր էֆէնտինն արքունական շինուածոց վերակացու (էպիսկոպի միրիէ միւտիրի) անուանեցաւ:

Ճերիտէի համարակալութեան գրաստանակին անգամ Ալի էֆէնտինն իրաւունքով համարակալ անուանեցաւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԱԽԱՒ Փարիզ 11/23 հոկտեմբեր:

Նախագահ իշխանը ճանապարհորդութեան փարիզ դարձած օրը՝ Սէն Քլոտի պալատը գնաց, ու երկու օր ետքը պաշտօնէն ժողով ըրաւ, որ պէս զի պարագաներուն հարկաւոր եղածը խորհին: Հետեւեալ օրը Սէն Քլոտի պաշտօնական լրագրին մէջ հրովարտակ մը տեսնուեցաւ, որով Նախագահ իշխանը ծերակայուն կը հրաւիրէ նոյեմբեր 4 ին ըստ նոր տուած արի գումարելու և կառավարութեան կերպը փոխելու վրայօք խորհելու: (Իշխանը հրովարտակին մէջ ըսուած է, որ նախագահ իշխանը ընդհանուր ժողովըգեան կամայք և հրապարակական յայտարարութիւններուն հնազանդելով կայսերութիւն յանձն կ'առնէ: Այս ալ կ'աւելցնէ Սէն Քլոտի լրագիրը, թէ ծերակայուն տուած վրաճիւղ ժողովըգեան հաճութեանը պիտի ներկայացուի, որ քուէարկութիւն տեսնելու վաւերացնէ, և քուէները քննելու գործն ալ օրէնսդրական ժողովին պիտի յանձնուի:

Այտ — էլ — Քատերին ազատութիւնը նախընթաց թերթերուն մէջ համառօտիւ ծանուցինք: Այս ազատութիւնը կը լսենք, որ կէս մը Այտ — էլ — Քատերին անդադար թախանձանքներուն և կէս մը ալ ընտրողներին Սարքիլին խնդրանայք արգիւնէն է:

Իսկ Նաբօլէոն իշխանը երկար ատենէ ի վեր կը մտածէր այս արդա-

րութեան գործը կատարելու, բայց կը վախնար, որ տակէն Ալթերի խաղաղութիւնը վրդովելու վտանգ մը կը ծագէ: Սակայն էմիրը Քուրանին վրայ երդում ընելով, որ բնաւ Վաղդիոյ դէմ բան մը չընէ, կատարեց փարա-

տեց: Ամիրին ընկերներն ու սպասաւորները հիմա 50 հոգիէն աւելի չեն: Քատերին մը ամիս առաջ աւելի շատ էին, բայց կառավարութիւնը անոր եղբայրներէն ու ազգականներէն քսան հոգեւոյ ազատութիւն տուաւ, իր ծախքով Ալթերի խորհիւն և ընդարձակ հոգեր տուաւ որ մշակէն:

Հաւաստի նախագահ իշխանին ըրած խօսքերը Այտ — էլ — Քատերին, երբոր Վաղդիոյ դէմակը իշխան ժամանակը իմացուց անոր ազատութիւնը:

Այտ — էլ — Քատերին: Այս գաղափարը ազատութեան լուրը քեզի տալու: Քեզ ասկէ Պրուսա պիտի տանին Վ. Սուլթանին տեղութեան հողը, երբոր պէտք եղած պատրաստութիւնները ըլլան, և քեզի հին աստիճանի արժանի թոյլի պիտի կապուի Վաղդիոյ կառավարութեան: Վերջապէս, որ երկար ժամանակէ ի վեր քու գերութիւնը ինձի ճշմարիտ ցաւ մը եղած էր, վստահ ան դադար ինձի կը յիշեցնէր, որ ինձի առաջ եկող կառավարութիւնը՝ զգալով թշուառ մը տուած խօսքերուն վրայ չէր կեցեր, և մեծ ազդի մը կատարութեանը համար, իմ աչքիս, ասկէ աւելի աւելի անարգութիւն չըլլար, որ ըրած խոստումները ոտքի տակ առնելու աստիճան ինքզինքը տկար կարծէ: Վերջապէս ինձի խորհրդատուներուն ամենէն ազնիւն է միշտ, և ես համարուած եմ, որ քու Տաճկաստանը բնակիչ մը Վաղդիոյ երկիրներուն խաղաղութեանը վրայ մը չի բերեր:

Քու կրօնքը ալ մերինն պէս, աստուածային նախախնամութեան կամայք հնազանդել կը սորվեցնէ: Վրոն թէ պէտք Վաղդիոյ թշուառն էր, այսու ա մենայն չեմ կրնար չի գովել քու քաջութիւնը, բլրաշունչութիւնը և թշուառութեան մէջ համբերութիւնը: Ուստի խոստումներ անկողնութեանը կատարելու պէտք կ'ընենք: Գերութիւնը վերջացնելը ինձի պատիւ կը համարեմ:

ԱՆՊԱԽԱՒ: Այտ 11/23 հոկտեմբեր:

Խորհրդարանը նոյեմբեր 4 ին պիտի բացուի, ըստ նոր տուած արի, 11 ին ալ թագուհիին ճառը պիտի խօսուի: Բսել է, որ քիչ ատենէն պահպանողականներուն ու ազատականներուն մէջ յուզեալ մեծ խնդրոյն լուծումը կը տեսնուի:

Հանգուցեալ Ուէլլինկթընի գուբարն յուղարկաւորութիւնը նոյեմ-

բեր 17 ին կամ 18 ին պիտի կատարուի: Աւարտայի զանազան ազգերը և այն ամեն բանակները, որոնց մէջ հանգուցեալը աստիճան ունէր, պիտի ներկայացուին այս յուղարկաւորութեան հանգէսին մէջ: Ուստիստան, Աւստրիա, Բուլղարիա, Սլոնիա և Բուլղարիա կ'ընեն զլիսաւոր զինուորականներէն նուիրակութիւններ պիտի խրկեն (նշողաւ): Ուէլլինկթընի գուբար այս ամեն տեղութիւններուն մէջ մարաշլիստի աստիճան ունէր, և այս աստիճանը նշանակող գաւազանները աւելի մէկ տեղութեան կողմէն մէկ մէկ երեւելի գործադէտ պիտի կրէ: Իսկ (նշողաւ) կողմէն՝ Նիկիտէյի մարքիզը պիտի կրէ, որ հանգուցեալին զինուորակից ընկերն է: Վերջապէս, կ'ըսեն, թէ Բուլղարիայի կիլիսիա արքայազուն իշխանը՝ Ստորա պիտի երթայ ան ձապը ներկայ գտնուելու այս յուղարկաւորութեան: Վստից մէկ կ'երեւի, որ հաշակաւոր հանգուցեալին յուղարկաւորութիւնը չի տեսնուած չբեղուութեամբ պիտի կատարուի:

Նշողաւ լրագիրները՝ այս միջոցին իրենց երկրին նաւական գորութեանը վրայ մանրամասն քննութիւններ կ'ընեն հասկնալու կամ հասկնելու համար, թէ Նշողաւ վրայ յանկարծական յարձակումներ մը թէ որ ըլլայ նէ, դէմ դնելու կարող են:

Երբ վրայօք հետեւեալը կը կարգանք Սթանկէ Էրալ լրագրին մէջ:

Հաւատարմութե արժանի գրութե մը մէջ կը տեսնուի, որ 1799 ին ի իլլերբուլի վաճառականները 120 աւապատակի նաւ զինուորեցին Վաղդիոյ դէմ, որոնց մէջ 1,986 թիմանօթ և 8,754 մարդ կար: Այս նաւերը 1 միլիոն լիւրա սթէնլին (220 հազար քրասակ) կողոպտուած ձեռք ձգեցին: Այս օրուան օրս ի իլլերբուլի այս գորութե հնգապատակը այսինքն 600 նաւ կրնայ պատրաստել, որուն մէկ երրորդ մասը այսինքն 200 ը շողեւաւ ըլլալով, և 40,000 մարդ կրնայ զինուորել: Համարենք, թէ այս 40,000 հոգին պէտք եղած ժամանակ պատրաստ ըլլան, ուր են թիմանօթներն և ուրիշ պէտք եղած սպառազինութիւնները:

Ինչպէս պիտի գործ տեսնեն առանկ թշուառ մը դէմ, որ իր հեռաւորութեան զիրքը կարող է ընտրելու, և թող չի տար որ առջի պատե-

րագներուն ժամանակին պէս իրեն մօտենան: Անտարակոյս, մենք բաւական նիւթ և միջոց ունինք բոլոր աշխարհի դէմ դնելու: Բայց հիմա այս միջոցները անօգուտ են, և մարդ չի կրնար ուրանալ, որ յանկարծական յարձակման մը դէմ դնելու համար, մի նախ տեղութե նաւերը ունինք, բայց այս նաւերուն մէջ զննելու համար վարձուած և կրթուած զօրք ամենեւին չունինք:

Նշողաւ ապահովութեանը վրայ վրա տաճ ըլլալու համար, պէտք է նաւերը զինուորել, և անոնց համար նաւաստի պատրաստել: Օտլակալութեան պաշտօնատունը երկու յանձնարարական ժողով ընտրած է այս երկու բանին համար: Առաջին ժողովը կը զբաղէ քննելու, թէ առեւտրական շոգեւանները յարմարութիւն ունին զինուորութեան: Նշողաւ ալ կը զբաղէ լաւագոյն միջոցներ գտնելու և կառավարութեան առաջարկելու նաւերը զինուորելու համար:

Նշողաւ կը կարծենք, որ այս ժողովները ամեն բան մտածեցին և արդէն պատրաստեցին՝ արքունի թղթատարութեան շողեւանները պատերազմի ժամանակ զինուորելու: Այս շողեւաններուն մէջ ծառայող նաւաստիներէն ալ համակամ հաճութիւն առին՝ թիմանօթ և ուրիշ զննելու վարձութիւն ընելու համար:

Արդէն հրաման տրուեցաւ թիմանօթարանի վերատեսչին, որ ասոնց պէտք եղածը մատակարարէ: Հիմա վերջիշեալ ժողովները պիտի զբաղեն տեղութեան ունեցած ուրիշ հարկաւոր շողեւաններէն նաւախու մը ներ կազմելու գիտաւոր նաւահան գիտնելու մէջ, և նաւաստիներէն ալ խոստումն պիտի առնեն պէտք եղած ժամանակը ծառայելու և զինուորական կրթութիւն յանձն առնելու: Թէ որ տասն կամ միսնէ տասն և հինգ նաւաստիներէն մէկը թիմանօթաձուլութեան աղէկ վարձուի, միւսակ ընտրալի և իլլերբուլի նաւաստիները իբրեւ օժանդակ մեր արքունական նաւախուներուն, բաւական են՝ Նշողաւ վրայ եղած որ և է յարձակմանը դիմադրելու և շուտով վանելու:

Ուէլլինկթընի գուբարն մահուանէն ի վեր բոլոր Նշողաւ խորունկ սուգի մէջ է: Ամեն տեղ, ամեն կարգի-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՈՆ ՏՈՒՎԱԼԻ ԱՂԱԿՆԵՐԸ

ԿԱՐ

ՅԱՂԱՅԱԿ ԲԱՆԵԿՈՒԹԵԱՆ

Հարուստութիւն. տես թիւ 39:

Պ. Տիւլալ հարուստ ալի նախաձառը (ճէվահիրճի) որ բեւարի մնաց՝ երեք մեծցած աղջիկներով, Սոփի, Ալլայէ և Հաւրօ: Ինքը առուստուրին ետեւէն ըլլալով, և կին չունենալով, որ զաւակները կառավարէ, պատշաճ տեսաւ և բռնեց մէկ բարի այրի կին մը, որ աչք ունենայ աղջկանցը վրայ, ինչուան որ զանոնք տուն տեղ ընէ: Այս այրին, որ կ'ըսուէր Սաւաթ Պօթան, իրաւունքն կը սիրէր զստնք սրբանոց, մօր մը պէս, բայց թոյլ բնութիւն ունենալով, չկրնար խրախել, զսպել և չիտ կեղ ասոնց սրտին մէջ ծրած կերպ կերպ պակասութեանց կիրքերը: Այնպէս որ այս երեք աղջիկները երես ելան և իր ու հօրերուն վրայ տիրութիւն կը բանեցնէին և տանը

մէջ բացարձակ կամքերն կը քաշեցնէին: Հացի ատեն որը կուգար սեղան, մը իր սենեակը կուտէր հացը, երբ ուզէին՝ ժուռ գալու կ'երթային: Իրենց ուղածին պէս բարեկամահները շատցուցին, և ասոնց նման բաներ, որ թէպէտ և անմեղ՝ բայց վեր ու վար էր տունը և անկողն գութեան մէջ: Ս. Պօթան բոլորովին անոնց հրամանին ներքեւն էր, և անոնց ջուրին կ'երթար, ըրածներուն բնաւին դէմ չէր ի գար: Պ. Տիւլալ աւ ամեն անկարգութիւնները կը տեսնէր զաւկոցը վրայ, բայց ընտր ընէ, ատեն չունի հոգալու, կը տրտմէր, կը ցաւէր և ինչ ընելքը չկրնար: Սենք հոս աս երեք աղջիկ մէկ կարգ դրինք, և մէկ խօսքով յանգիմանեցինք: Բայց կիտ նալու էր, որ մեղքերն մէկը համեստ և առաքինի էր, որ իր վիճակին վայրած գովելի ճամբէն դուրս չէր ելեր, ուրուն կուղեմ, որ դուք ալ ջանք ընէք նմանելու, թէ որ կ'ուզէք աշխարհիս վրայ երջանիկ ըլլալ: Բայց աղէկ հաս-

կնալու համար աս երեք աղջիկներուն գլխուն եկածը, պէտք է, որ եռ հոս բացատրեմ ձեզի, ամեն մէկուն բռնութիւնը և սովորութիւնը զատ զատ: Սոփին առջինն էր մեծահասակ էր և ամեն անգամօք համեստ, դէմքը անծիծաղ և խիստ, և քիչ մը սեւի վրայ կը զարնէր: Այս էր ամենուն մէջ գիտունը: Սոփին ցաւախօսիկ, անգիւրեղէն, յուսարէն լեզուները և ջանք կ'ընէր կրթուելու ան ամեն ուսմանց մէջ, որ մանչ պատանիները կը սորվին տեղութեան ծառայութիւն ընելու ծովու և ցամաքի վրայ: Գիշեր ցորեկ թուաբանութեան, գրահաշուի (ալճիպա) և եռանկիւնաչափութե հաշիւներուն վրայ կը մաշէր: Իր սենեակը ակադեմիայի գիտունի մը սենեակը կը նմանէր: Գիշեր, երկրագունտ, երկնագունտ, և ամեն բնաբանական գործիքներ լեցուն էր: Իր քրքրանքը, աղբաւանները և միսնէ իր հայրը տոգտի տեղ կը դնէր, միշտ երանք ուսումնական և բա-

րոյական կտրուկ առածներ և հին պատմութիւններ էին, և կ'ուզէր որ ամենքը ասի ի բեւառ զինքը մտիկ ընեն, և իր մէկ խօսքը երկուք չընեն: Այս պէս ինքնահասան և հպարտասիրտ, կ'ըսէր թէ ո՛վ կրնայ իրեն հետը խօսիլ և ըսածը հասկնալ: Սոփին իր թեւին տակը քանի մը հատոր գիրքեր կը կրէ՝ երբ հացի իննար և վարը հօրը խանութը երթար: Սոփին կ'իմանար, որ ինչ աստիճան տեղութիւն և հրամայողութիւն կը բաւեցնէր տանը մէջ ծառայից և մանաւանդ ան թուլասիրտ Ս. Պօթանին վրայ:

Ալլայէ՝ երկրորդ աղջիկը, որ ըստ հին համայնեցող զիւրազանց պատմութեան, իրաւապաշտ ընտրէր կամ ընտրահար ըսուած երեք աղուորքով մէկին անունն էր, իրաւունք անոր կենդանի պատկերն էր: Հասակաւ չափաւոր, մարմնով լեցուն, ոսկեթեւ դեղին վրայ մաղբրով, ճերմակ երես, աչքերը աշխոյժ, քիթը բերանը կոկիկ պզտիկ և ամեն անգամները համե-

մատ: Այս ալ բոլոր օրը հայելին դիմացը կանցնէր՝ մաղբրը սանաւորելու, գլխին կապոցը յարմարեցնելու, սաղաւելու, զարդարուելու և քաւաւաւ կտրուածքը չափաւորելու կը զբաղէր, որպէս զի ամեն տեսնողներուն աչքը իր վրայ դարձնէ և ըսէ՝ թէ կոյ մի ինչն աղուոր աղջիկ Փարիզու մէջ: Այսպէս ինքնիրեն հաւնած և սիրամարդ հաւուն պէս հոգարտ ապրելով, բնականաբար ետ մնաց ամեն կրթութե և ուսմունքէ, և քիթ բերան ընելով կ'արհամարհէր՝ իրեն Սոփին քրոջը ուսումնականութիւնը: Ս. Պօթան, աս տկարամիտ կնիկը, որ պէտք էր զանի խրատներ, թէ աս վարքը գէշ վերջ մը կուսնայ, բնական հոգ չընէին զատ, զանկաւ ամենէն եւեւ կը սիրէր, և որ պէս թէ կը պաշտէր: Հիմա գանք երրորդ աղջկանը, Հաւրօն, որուն բնաւորութիւնը, վարքը և բնած ճամբան բոլորովին տարբեր էին իրեն աղէկ մտիկ ընէք, աղջիկներս,

ժողովուրդը կը փութան՝ հրապարակաւ նշանակելով անոր յիշատակը պատուելու : Պէտքը այն է, որ անոր յիշատակը անհրաժեշտ է ինչպէս առհասարակ, երեւելի մարդոց յարգելու անհրաժեշտ է ինչպէս զուգահեռութեամբ անոր համարուած ազգաց, անգղիացեաց և գաղղիացեաց մէջ : Այսինքն կարեւորութիւնը մանաւանդ մէջի հանձարեղ և ազգութեամբ խորհրդածութիւնները մեղ կը պարտաւորեն յիշեալ զուգահեռութեան յօդուածը՝ երկարութեամբ չի նայելով՝ ամբողջ թարգմանելու, ան տարակոյտ ըլլալով, որ ասանկ երկու լուսաւորեալ ազգաց օրինակները, աչ խորհի ուրիշ ազգերուն և մասնաւորապէս մեր ազգին միշտ օգտակար լըրնան ըլլալ, թէ որ պէտք եղած իրատու անոնցմէ քաղելու կամք և յօժարութիւն ունենայ :

Ահա ասիկ յիշեալ յօդուածը :
« Պէտքը այն է, որ անոր յիշատակը անհրաժեշտ է ինչպէս առհասարակ, երեւելի մարդոց յարգելու անհրաժեշտ է ինչպէս զուգահեռութեամբ անոր համարուած ազգաց, անգղիացեաց և գաղղիացեաց մէջ : Այսինքն կարեւորութիւնը մանաւանդ մէջի հանձարեղ և ազգութեամբ խորհրդածութիւնները մեղ կը պարտաւորեն յիշեալ զուգահեռութեան յօդուածը՝ երկարութեամբ չի նայելով՝ ամբողջ թարգմանելու, ան տարակոյտ ըլլալով, որ ասանկ երկու լուսաւորեալ ազգաց օրինակները, աչ խորհի ուրիշ ազգերուն և մասնաւորապէս մեր ազգին միշտ օգտակար լըրնան ըլլալ, թէ որ պէտք եղած իրատու անոնցմէ քաղելու կամք և յօժարութիւն ունենայ :

« Այսինքն կարեւորութիւնը մանաւանդ մէջի հանձարեղ և ազգութեամբ խորհրդածութիւնները մեղ կը պարտաւորեն յիշեալ զուգահեռութեան յօդուածը՝ երկարութեամբ չի նայելով՝ ամբողջ թարգմանելու, ան տարակոյտ ըլլալով, որ ասանկ երկու լուսաւորեալ ազգաց օրինակները, աչ խորհի ուրիշ ազգերուն և մասնաւորապէս մեր ազգին միշտ օգտակար լըրնան ըլլալ, թէ որ պէտք եղած իրատու անոնցմէ քաղելու կամք և յօժարութիւն ունենայ :

« Այսինքն կարեւորութիւնը մանաւանդ մէջի հանձարեղ և ազգութեամբ խորհրդածութիւնները մեղ կը պարտաւորեն յիշեալ զուգահեռութեան յօդուածը՝ երկարութեամբ չի նայելով՝ ամբողջ թարգմանելու, ան տարակոյտ ըլլալով, որ ասանկ երկու լուսաւորեալ ազգաց օրինակները, աչ խորհի ուրիշ ազգերուն և մասնաւորապէս մեր ազգին միշտ օգտակար լըրնան ըլլալ, թէ որ պէտք եղած իրատու անոնցմէ քաղելու կամք և յօժարութիւն ունենայ :

« Այսինքն կարեւորութիւնը մանաւանդ մէջի հանձարեղ և ազգութեամբ խորհրդածութիւնները մեղ կը պարտաւորեն յիշեալ զուգահեռութեան յօդուածը՝ երկարութեամբ չի նայելով՝ ամբողջ թարգմանելու, ան տարակոյտ ըլլալով, որ ասանկ երկու լուսաւորեալ ազգաց օրինակները, աչ խորհի ուրիշ ազգերուն և մասնաւորապէս մեր ազգին միշտ օգտակար լըրնան ըլլալ, թէ որ պէտք եղած իրատու անոնցմէ քաղելու կամք և յօժարութիւն ունենայ :

էր, Անգղիոյ բաղդին և փառաց մեծարելի գործընէ՝ էր այնչափ ահաբեկ, պատերազմներէ, այնչափ զոհերէ, այնչափ նեղութիւններէ և փոսն գնեցէ ետեւ : Կառավարութիւնը, աթոռը և խորհրդարանը զանկա հաւատարմութեամբ և պատուով լեցուցեց էին : Խորհրդարանի անդամներէն Կառավարութեան հակառակորդները, երբոր քաղաքական տնօրէնութեան մը մէջ զանկա իրենց գէժ ունենային, խոր մեծարանօք կը խօսէին անոր համար : Ի որո՞ւմ, աղատական կողման նախկին պաշտօնեաներէն մէկը՝ Վաղդիոյ հարաւային գեղեցիկ կիւմային տալը՝ Վանի մէջ՝ իւր պաշտօնը պատարաստել կուտար, որ այս ձմեռ հոն հրաւիրէ պահպանողականաց վերջին պաշտօնեաներուն գլուխը, իրեն հաւանակ սկզբանց տէր մարդը, այսինքն Ուէլլինկթընի դուքսը : Եւ իբրեւ ճշմարտ անգղիացի՝ երջանկութիւն և պարծանք կը համարէր մտածելը, որ իր ամենէն մեծ հայրենակցին բնակութիւնը իւր տունը պիտի փառաւորի : Վերջապէս աղբը, ժողովուրդը՝ իւր ամեն կարգաց մէջ ծայրէ ի ծայր Ուէլլինկթընի համար ունեցած մեծարանքը յայտնելու յատուկ և մասնաւոր սովորութիւններ ու ձեւեր ունէր : Անոր խօսքը եղած ատեն առ հասարակ Դոքսը ըսելով կը նշանակէին : Անգղիոյ մէջ հարիւրէն աւելի դուքս կայ, բայց Դոքսը բառը տուանց յատուկ անուան մը, կը նշանակէր, առ այս մտածելու, առանց տարակոյտի և առանց համեմատութեան, Ուէլլինկթընի յաղթող դուքսը : Թագաւորական թատրոնին մէջ տեսնուած ժամանակը, հոն գտնուող բոլոր աղետականները ոտք կ'ընէին ուղանկա կ'ողջունէին : Փողոցին մէջ անցած ժամանակը՝ ամեն մարդ գլուխին կը բանային : Վերջապէս Ուէլլինկթընի մահը՝ աղբային տուգ մըն է, բոլոր երկիրը բանիւ և գործով իր կսկիծը կը յայտնէ, և սուգ կը բռնէ :

« Իսկ Վաղդիոյ ընդհանրական իր պարտքը մտածած է անանկ շատ մարդոց համար, որ ըրած ծառայութիւններովին՝ իր յարգանքը և երախտագիտութեանը վրայ մեծ իրաւունք ունէին : Եւ եթէ այս արեւմտեան թիւներուն պատասխանատուութիւնը Վաղդիոյ վրայ չի նայ, գոնէ կրնանք ըսել, որ իր կողմէն և բերնէն խօսելու կար

ծիք ունեցող մարդիկ՝ յանգիւստեար և անպատու հասն ամեն կերպ թշնամանք ժայթքեցին ամենափառաւոր անուն ներուզէմ :

« Չեմ ուզեր յիշեալ այդ պահի չաւախօսութիւններն ու ամօթալից նախատինքները, որ մեծին Վաղդիոյ անհանր և անձին գէժ եղան իր խնայէն ետքը : Վաղդիոյ աղնուաբար քաւեց այս տնօրէնութիւնը, որ քաղաքական տնօրէնութեանց պատուին էր և զինքը այնչափ խռովէր ու վշտացուցէր էր :

« Բայց ահա նոր օրինակներ, երեւան, աս օրուան, որ վշտալի կերպով կը վերաւորեն համեստ և հայրենասէր սիրտները :

« Սուրբ մարաշխաղ նախատուեցաւ մինչեւ աղբային պատգամաւորաց խորհրդարանին բեմին վրայ, այն պատեւազմական երեւելի գործոցը համար, որոնց մէջ Ուէլլինկթընի արժանի և փառաւոր ոտին եղած էր : Եւ իբրեւ երբոր ծեր զորավարը խորհրդարանին մէջ ատենաբանելու համար՝ ստորին փատաբանի մը չափ լեզուի դիւրութիւն չունէր, գայթակղեցուցիչ ծաղրաբանութիւններու նիւթ եղաւ ինքզինքնին դերադանց հայրենասէր կարծող փառքի մարդոց :

« Կըզէլ մարաշխաղը՝ Կոստանդինուպոլիս անկի պատերազմին մէջ ձախողութեան հանգիստէր, որովհետեւ անհաճող զիպուսներէ իւր եռանդը գրգռելու անբաւական զօրութեամբ յարձակում ըրեր էր, պարտաւորեցաւ թշուառ քննութիւններու և նոգ կալի թշնամանքներու պատասխան տալու : Պէտք եղաւ, որ Պ. Պէւլիէ մեծ ճարտարախօսը՝ պատգամաւորաց խորհրդարանին մէջ պաշտպանէ յիշեալ զօրապետը, որն որ Վաղդիոյ կայսրը մարաշխաղութեան արժանի համարէր էր, և Ուէլլինկթըն ալ 1815 ին՝ գաւրուս առաջին զօրապետներուն կարգը զրոծ էր :

« Իրտես, Պարոն, որ Վիտերի աշխարհակալ և բարեկարգիչ Պիւթո մարաշխաղին արդիւնքի գէշ զորուցեացաւ ան ժամանակը որայն ընդարձակեալ արգաստուր երկիրը Վաղդիոյ վատկոյտներէ էր : Բայց ինչո՞ւ ըսեմ ճշմարտութիւն, թէ և տխուր և վշտալի է : 1849 ին՝ երբոր Պիւթո մարաշխաղը քօլեռ հիւանդութեանէն մեռաւ, Վաղդիոյ մօտ քաղաքի մը մէջ լրագիր մը մինչեւ հա

մարձակեցաւ վատաբարձօքու հիւանդութիւնը շնորհաւորելու, որ այն անգամ իր պաշտօնը աղէկ կատարէր էր յիշեալ մեծանուն մարաշխաղ Վաղդիոյէն բառնալով :

« Հանկուսիէ զօրապետը՝ արքային մէջ՝ կծու նամակ մը գրեց : Կրնար պատասխան տրուիլ անոր՝ գեկաւմբեր 2 ին՝ գէպքին օրինաւոր ըլլալը, ինչպէս կը կարծեմ, հաստատելով, և երկու տարիէ ի վեր յիշեալ զօրապետին քաղաքական վարմունքը քննելով :

« Ի՞նչ ըրաւ այն նամակին պատասխան տալ ուղղը գրիչը : Փոխանակ այս քաղաքական մարդուն նոր գործերը գատելու, անոր անցեալ զինուորական կեանքը ձեռք կ'առնէ, և կատաղաբար կը պախարակէ, և յանգիւստեարութիւնն ու ճամբարտաւորութիւնը օգնական առնելով կը ջանայ հաստատելու, որ յիշեալ զինուորականը՝ տգէտ, անհանձար և անկարող է և զօրապետ ըլլալու մարդ չէր :

« Ահա գրիչ մը, որ մէկ հարուածով գարուս ամենէն գեղեցիկ զինուորական պատկերներէն մէկը կը խորտակէ : Այնքինի գիւցազնական բանակին ամեն նամեծ փառքերէն մէկը կ'ոչնչացնէ, ասանկ զինուորական յաղողակութիւն մը՝ օտար ազգաց առջեւ կ'ուրանայ, սուտ կը հանէ վտանգներու գէժ արիւն թիւնը, կը կըրծանէ անանկ մարդուն մը զինուորական համբաւը, որ հնարաւոր պարագաներու մէջ՝ Վաղդիոյ զօրութիւններէն ու պատնէշներէն մէկը կրնայ ըլլալ : Եւ ոչ միայն զօրապետը կը թշնամանէր, այլ և բանալ կը կը նախատէր : Ի՞նչ տեսիլ մարդոց մէ բաղկացած կ'ըլլայ ուրեմն բանակը, թէ որ անոր գլուխը անցնող մարդը այդ աստիճան անպիտան մէկը ըլլայ : Ի՞նչ էն ուրեմն ստորին կարգի սպաները, թէ որ զօրապետ ըլլող այսչափ անարժան մէկնէ : Վերջապէս, կառու վարութեան գլուխ եղող անձը պատուելու զարմանալի կերպ մը նէ՛ ասանկ վերջին աստիճան նուաստացնել ու յայտնապէս անկարող ու անպիտան է ըսելը անանկ զօրապետի մը համար, որուն ընդհանուր սպարապետութիւն հաւաստեցէր էր երկար տուն և իր վըստահութեանը արժանի ըրեր էր :

« Ինչանկ մարդիկ կան, որ կարգէ գուրս շողքորթութիւն ունին : Ահա ասիկ ուրիշ գրիչ մըն ալ՝ հաղաբա

որ իրեն նմանիք : Այս ալ հաւանական և բաւական աղետոր երեւոյթ և մեծղի մարմնով աղբի մըն էր : Համեստ, հանգարտ, քիչ խօսող և հըմուկ, ամեն ուսմանը որ վարպետները տունը գալով քրկտոցը և իրեն գաս կուտային, ջանքով կը հետեւէր և կը սորվէր, պարսպ տունէն չէր անցնէր, և շատ ղեօսանքներէ և ժուռ քաղէ կը հրաժարէր, միշտ քաղած իր սենեակը՝ աղանդագործութիւն ընելէն և կար կարելէն գլուխ չէր վերցնէր, և աս ձեռագործները՝ կը պահէր, անոր ասոր չէր ցուցնէր և ոչ իր հօրը, բանի մը տեղ գնելով և պարծնալով, ընտոր քրկտանքը կ'ընէին : Այս իր բունած ձաւուռն նայելով, կը կարծուէր թէ տանը մէջ չէ, և բանի մը վրայ բնաւ հոգ չունէր : Հայրը Պ. Տիւլալ անանկ միտքը դրաւ թէ աս պաղ հոգի աղբի մըն է : Ահա կաները թէպէտ օտանկ նանկ, բայց խրախճանքներու մէջ բան մը ըլլալին կը ցուցնէն, իսկ ասիկա մէկ աղետոր արձան մը,

ոչ իսկ ունի և ոչ գէն : Եւ ի՞նչ, Պիւթոնը, որ ուրիշնէրուն վրայ բերան չէր կրնար բանալ, ասոր վրայ կ'ընար շատ անգամ, ծոյլ և հեղձ ըսելով կը յանդիմանէր, կը չէ իսկ և բնաւ չէր սիրեր : Այս պէս ըլլալով բանը կարծէր, թէ սուգի քօղով մը՝ իր բաւրի բնաւորութիւնը և վաղը ծածկուեցաւ դրսուանց : Բայց ինքը խելացի, գիւրգիւրով իւր ընտանեացի գիտէր իր ըրածը, և առանց արտօնելու ճշգրտալու ընդգէժ հօրը, քրկտոցը և Պ. Պիւթոնին, կը շարունակէր իր ընթացքը :

« Ահա իմացաք աս երեք քրքրվող մէկ մէկէ տարբեր վարքը և չնայեմ թէ ձեր սրտին հորը վայելուց և հորը անվայելուց երեւցաւ : Բայց հետեւեալ պատմելիքէն պիտի ծանցնաք յայտնի և որոշակի աղէկըն ու գէշը :

« Երբեք եկան հասան ան տարիքը որ երեքն ալ հարսնեցու աղջիկներ եղան : Պ. Տիւլալ շատոնցիւնէն հետեւ մըտքին մէջ գիտաւորութիւն մը ունէր : Կ'ուզէր, որ իրեն մէկ

մեծ բարերարութիւն մը ընող եղբոր պէս բարեկամին աղան, որ ամեն կրթութեամբ կատարեալ և չափաւոր հարուստ մըն էր, իրեն փեսայ ընէ : Բայց աղէկ գիտէր, որ աս միտքը աղջկանցը յայտնելու որ ըլլայ, անանց ինքնահաւանութեան նայելով, որ քանի մը հեղ փորձով ալ տեսեր էր, ասոնք չի հաւնէին պիտի և իրենց արժանի պիտի չի սեպէն ու մեթեն : Թէ որ զերեւը համոզէ և ստիպէ իր բռնադատելով, ընտոր որ կ'ընեն անխօսեմ ծնողքները, ան ալ գէշ վախճան կուենայ : Եւ միտքը որ ան կարիճը իր կողմանէ պէտք է որ սրտին սիւրածը ծանցնայ և հաւնի : Այս գին դարձաւ անգին դարձաւ և հասկցաւ որ աս կարգով կանոնով լրմնալը բան չէ : Ուստի հնարք (ֆէնտ) մը մը ձեռք առաւ սովորականէ դուրս, որ ամեն մէկը իր աղատութեամբը և կամքովը շարժելով ինքն ալ իր վախճանին հասնի :

« Կ'իսկ շարունակուի :
=====

Թիւն չունեցող մէկը՝ իրեն տրուած խրատներուն աղէկ ըլլալը հասկնայ :

« Երբեք ինքզինքը իւր խաւ բաժ մարդոցմէն խելացի կը կարծէ, և զինքը խաբարներէն բարի :

« Երեւոյթութիւնը շատ անգամ այնչափ մահաբեր է ընողին, որչափ որ կրողին : Եւ կու ծայրէն սրուած երկաթի մը կը նմանի, որ մէկ ծայրը ընողին սրտին կը կրթնի ու միւս ծայրը իր թշնամոյն :

« Օրուութիւնը կանխահաս մահ մըն է : անգործ կենալը ապրել չէ :

« Հատախօսը որ ինքզինքը խելացի մարդ մը կը կարծէ, բոժոժի կը նմանի, որ ծայր հանելու համար ինքզինքը նըւապարան կը կարծէ :

պատիկ անհայտ, որուն շարակրատութիւնը գոնէ կարգաւորեալ ոճ մըն ալ չունի իր ծաղրականութիւնը քիչ մը ծածկելու, և կը կարծէ, որ զարմա նալի կերպով հաճոյ կ'ըլլայ այն իշխա նութեան, որուն Պ. Թիէն հակա աակ էր, ըսելով, թէ Պ. Թիէն վեր ջին աստիճան փոխ մարդ մըն է։ Արաւի, գէշ չէ ասանկ աղւոր բաներ գրել զատաւորի նուիրակի (միւհ զի) օձով այնպիսի քաղաքագէտ մար դու մը համար, որ առանց ապաւինի, առանց պաշտպանի, մինակ իր ուժով վը բարձրացաւ գծուար վիճակէ մը, ու եղաւ առաջին պաշտօնեայ տէրու թեան և ամենէն երեւելի ճարտարա խօսներուն կարգը անցաւ։ Արջալի կը մեծնայ ու կը բարձրանայ արդեօք կա ռաւարութեան գլուխ, եղող իշխանը, այսչափ և այսպէս նուաաստացնելով ու պարկեղծելով այնպիսի քաղաքագէտ անձինք, որոնք գէժ պատերազմելու պարտաւորեցաւ, թէ և չի կրցան իր յաջողութիւնը արգիլել։

Հատ անգամ անանկ բարեմիտ մարդիկներ տեսայ, որոնք կարծեմ աւ լելի աղէկ իրաւունք կուտային Լուի Նաբոլէոնի և այս ձախարհ շղթայութե ներէն աւելի աղէկ կը գոյլին զանի կա։ Ըստ աղէկ հասկցած չըլլալով, յաջողութիւնները տեսնելուն ետքը պարզութեամբ կը խոստովանէին, թէ իտալեաներ են եղեր անոր վրայ։ Կը խոս տովանէին, թէ անիկա, որ խորհրդաւ րանին մէջ Պ. Պ. Պէտիէի, Թիէնի, Օ. Կիլիւի պէս հակառակորդներ ունէր, որոնք աստիճանութեան գէնը ունէ ին ձեռ վնէին, և աղէկ ալ կը գործաւ ձէին շատ անգամ ժողովրդեան ծա փաշարութիւններով, անիկա, որ այս արգելքներն իր գէմը ունենալով, կըր յեր էր իր վարմանը, իր ժրու թեամբը հասնիլ իր նպատակին և զը րաւոր կառավարութիւն մը հաստա տել, որով միայն Վաղդիս պիտի աղա տէր, անիկա հարկաւ հանձարեղ ու հզօր մէկը պէտք էր ըլլար։ Եւս նը կատմանը, որ ստու ռազմատու թէ կրնայ դանուել և արգարութե մը ճշմարտութե հաստատուել, այս նկատմանը՝ կըսեմ, Լուի Նաբոլէո նի գլխաւոր հակառակորդները տըրու մարտերու կարգ անցունողներէն շատ աւելի բաւական է զանիկա բարձրա ցընելու և մեծցնելու։

Եւս ինքնապէս, պարոն, չեմ տես նար, որ այն թշուառ գրիչները՝ որ բան գործ ըրեր են իրենց երկրին պար ծանի ըլլալը մարդիկը պարկեղծել, պաւ իտալեանը ու կոտորել, աղէկ կ'ընեն թէ որ աչքերնին Նաբոլէոն վրայ դարձնեն այս միջոցին, ու որովհետեւ անիկ թէ ինչ պէս պէտք է յարգել ու վարուել աւ նանկ քաղաքացւոց հետ, որ թէպէտ գաղափարով և քաղաքական պատճառ ներով իրենցմէ բաժնուած են, բայց մեծ բաներ ըրած ըլլալով, անունին ազգային պատմութեան կը վերաբերի, եւս անոր պարճանքներուն կարգն են։

ԱՄՍՏԻՍԻԱ։ Լիբերալները սկսելուն պատճառաւ Վեհափառ կայսրը իրըւ լարթատանի և Շքլաւնիայի ճանա պարհորդութիւնը չէ կրցեր շարունա կել ու գարնան թողուցեր է։ Եւ ժա մանակը Վաղմարտի ալ պիտի երթայ։

ՍԱՐՏԵՆԻԱ։ Ինչմօնդէի զա նաղան քաղաքներէն աղերսագիրներ կը տրուին կառավարութեան, որ եւ կեղեցւոյ համարուած ինչքերը տեւ րութեան գանձուն առնուին կամ հաւասար կերպով բաժնուին։ Իսկ կա ռաւարութիւնը այս յայտարարութի ները բանի մը տեղ չի դնէր։ Պ. Տիւ ծիւիս ուստիօնէից նախագահը հրաժա

րեցաւ և անոր յաջորդեց Պ. Վալուր։ Սան Սարթիսո կամը ներքին գործոց պաշտօնեայ պիտի ըլլայ կ'ըսեն։

ԱՄԵՐԻԿԱ։ Ուաշինկթընէն եկած վերջին լուրերով կ'իմանանք, որ Ղա բոնի գէժ պատրաստութիւնները մեծ փութով կը շարունակին։

Իրեք մեծ շագենաւ կը պատրաս տուին հետզհետէ Ղաբոնի լուրերը երթալու համար։ Կ'երեւի որ կառա վարութիւնը այս զինուորական զորու թիւներ Ղաբոնցւոյ աչքին երեւցնե լով, իր նպատակին հասնելու կըյոււ սայ, որ է առեւտրական հաղորդակ ցութիւն հաղապատել յիշեալ տէրու թեան հետ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ըրատագրութիւնները Սու սա Սալթիթի փաշային Կ. Պօլս գառ նաղաւ հրաման ըրած ըլլալով, անցեալ շաբաթ օրը տէրութեան Ինտընս զեհուաւ խրիւեցաւ Հառոստ (Թե քիրտաղ) և յիշեալ երեւելի անձը առ նելով կիրակի օրը մայրաքաղաքս դար ձաւ։

Եւս բանի մը առաւ ը մէջ կայսե րական գերագատանը երկու ցաւալի կորուստներ ըրաւ։ Կ. Ինքնակալին երկրորդ թագաւ հին և կայսերաղուն իշ խաններէն մէկը իրենց մահկանացու ընթացքը վճարեցին։ Թագաւ հայն յուզարկաւորութիւնը անցեալ շաբ թու իւր մեռնելուն երկրորդ օրը և արքայորդիին ալ երէկ չէ առջի օրը կատարուեցաւ։ Տէրութեան նախա րարներն և բարձրաստիճան պաշտօնաւ կաշներն այս երկու յուզարկաւորուե հանգէներուն ներկայ էին։ Թագաւ հայն և կայսերաղուն մարմինները Լէնի ճամբ ըսուած մզկիթին մէջ թաղւ ւեցան։

Տեղւոյս գաղղիական ժառանգ լապրին գրուած նամակէ մը կ'իմաւ նանք, որ ամսոյս 4 և 5 ին կայսերական բանակին մէկ մասը երկու պատերազմ ըրեր է տրիւղներուն հետ և երկու անգաման ալ կայսերական բանակը յաղթող գանաւեր է։ Եւս կ'իմանե րուն մէջ տրիւղները բաւական մեծ կորուստ ըրեր են։ Իրենց երեւելի գը լուխներէն Սահմուտ-Էղեղ Շէյխը զարնուեր մեռեր է։

Հապապեղը տրիւղներուն ձեռ քէն առնուեր է, և այս պատերազ մին մէջ տրիւղները շատ մարդ կոր սընցուցեր են։ Իսկայիլ Էթաղ Շէյխն ալ վիրաւորուեր է, բայց փախելով ազատուեր է։

Վիրի յերը սպարապետին հնաղան գեր է։

Եւս յաղթութիւններուն վրայ Պե րութի ճամբան սկսեր է սպահալիլ և նոյն շաբթուն թղթատարը աւելի կա նոնաւոր կերպով հասեր է։

Եւս յաղթութեան Կատարիոյ սուրհանդակը մայրաքաղաքս դաղու ա տները Սպարտա գետին բոլորը Ղաճ տէրէսի ըսուած տեղը 15 գող գէմն ելեր, զինքը սպաններ և քովը գտնըւ ւած 200,000 զըւը կողոպտած փախ չելու առնենին տեսութեան զինուոր ներ վրայ հասեր և մէջընուն չորսը բռնէր մայրաքաղաքս բերեր են։ Սիւս ներն ալ փնտաւորու վրայ են։

Եւս 15/27 ին Սամուէն կը գը րեն, թէ աւաղաւթութիւնները կը շա րունակին այն կողմերը թէ ծովու և թէ ցամաքի վրայ, մանաւանդ յիշեալ կողմին և Օմիւռնիոյ մէջ եղած ա ռեւտրական հաղորդակցութիւնները մեծ նեղութիւն կը կրեն։ Կայսերա կան կառավարութիւնն իմացած է այս գէշութիւնները, և պէտք եղած հը ղամանները պիտի տայ, որ ասոնց ա,

ռաջքն առնելու համար հարկաւոր եւ ղած միջոցներն ի գործ դրուին։

Եւս Կատարիոյ փոթորիկին երեւէն մայրաքաղաքս մէջ ալ տեղ տեղ դըժ բաղդութիւններ պատահեցան, որոց մէկը յիշատակութեան արժանի է։ Սամաթիոյ մէջ հայազգի քահա նայի մը տունը անցեալները հրդեհէն սյրած ըլլալով, նորէն շիներ էր, (հաւանականաբար ձախարհ ճարտարապե տի ձեռքով, որովհետեւ գեռ բոլոր վին չի ըմբռնէ անցեալ երկուշաբթի օրուան հողին և անձրեւին ստատուութեանը չի գիտեցաւ ի հիմանց փլաւ։ Դժբաղդ քահանան ալ մէջը գտնուե լով փրատներուն տակը մնաց, բայց կենացը վնաս մը չեղաւ։ այլ միայն քանի մը տեղէն վիրաւորեցաւ։

Եւս Կատարիոյ նեղուցին մէջ վը տանգեալ նաւերուն թիւը 19 ի կը հա նեն, որոնց մէկ քանին բոլորովին խոր տակեր են։ Եւս Կատարիոյ մէջ այս օրերս մեռնող ապահի մը վրայ հետեւեալ զարմանա լի գէպը կը պատմեն։

Եւս մարդը մեռնելուն երկու օր մնացած՝ բժիշկ մը կանչել կուտայ և կը հարցնէ թէ մեռնելու վնասը կայ մի։ Եւս, կըսէ բժիշկն առանց ախ նածութեան, հաղիւ երկու օր կրնաք ապրիլ։ Եւս խօսքին վրայ մեր ապահը մարդ որ պարտաւոր տեղը չի վառի, մեղք է ո' կ'ըսէ և վերմակը (եօրլան) գլուխը քաշելով կը պառկի երկու օրէն ետքը կը մեռնի։

Եւս Կատարիոյ Գոլ ին։ Հիւրեւորիոյ (Օրիւնցերի) պանդ սկսելէն մէկուն մէջ մարդուն մէկը քանի մը ժամ նըս տելէն ետեւ, երթալու առնելը պան գովապետին կը մօտենայ և «պարմն, հրամանեղդ գաղտնի խօսելիք ունիմ», թէ որ բարեհաճիք դուրս հրամայէք, որ խօսինք ո' կ'ըսէ։ Կանգովապետը «շատ աղէկ հրամայէք զորուցեք ո' պատասխանելով կ'ըլլէ քովը կ'երթայ։ Խօսակցութիւնը կ'սկսի և մարդը պան գովապետին կը հասկնէ, որ ինքը եւ րազին մէջ տեսած է, թէ այս ինչ տեղ թուփեալ, մէջ քարի մը տակ ստիւոր մը կայ թաղուած, որուն մէջ 4000 ի չափ արծաթ դրամ կայ եղբ բայց ինչ տեսակ դրամ ըլլալը չէր գիտեր, ուս տի կը խնդրէ, որ հետը գայ ու եւ լման նային։ Կանգովապետը հաւատա լով կ'ըլլէ կ'երթան նշանակաւած տեղը կը փորեն քարը կը հանեն և տակը յիւրա ի կըրուած ստիւոր մը կը գտնեն, որուն մէջ բարեգուշակ երազատեսին զորուցածն պէ՛ 4000 արծաթ 5 Փը ռանիոց կար։ Կրտսերը կէս առ կէս բաժնելով ուրախութեամբ կը գառ նան։ Բանի մը օրէն ետեւ գուշակը Վաղդիս երթալու կ'ըլլայ ու պանգու կապետին կառաւարկէ, որ 5 Փըանը նոյնքը գրամաթուղթով փախէ։ Կան գովապետը՝ երախտագիտութեամբ աւ նոր առաջարկութիւնը կ'ընդունի ու մարդը կ'ըլլէ փարիկ կ'երթայ։ Կառ մանակէ մը ետեւ պանգովապետը կը տեսնէ, որ 5 Փըանքնոյնքն ամեն ալ կեղծ են, և ան ժամանակը կը հաւ կընայ խեղճ, որ գուշակ գրամանէն գը թըր տարեր այն գրամանքը թաղիւր է և ետքը եկեր այս հարքը բանեցու ցեր է։

Եւս Կատարիոյ 14 և 15 լուս նաղաւ գիշերը Էթէնի տղեւ պատա հած ստիւղի փոթորիկին վրայ նիւքա զարին Օպարմիթիոն լապրը հետեւ եալ տեղէն Էթէնները կուտայ։

Եւս գիշեր ստիւղի փոթորիկ մը ելաւ, որուն նմանը թերեւ հաղարաւոր տարիներէ ի վեր տեսնուած չէ։ Եւս փոթորիկին ստատութիւնը հետեւեալ գէպը բաւական է հասկնելու։ Ո լիւրեան Ըրամազայ տաճարին մէկ սիւնը, որ ամեն ճանապարհորդներուն ուշադրու թելեր կը դրաւ, տեղէն ելաւ, կըծանեցաւ և իւր մեծամեծ կտորուանքը գետին երեսը ծածկեցին։ Սեւամեծ նաճիկներ (սէրիկ) արմատ նուն ելան։ Բաղաբիս մէջ և չընկա ները պատահած վնասները շատ պէտք է ըլլան, որոնց վրայ մանրամասն տեղ րէկութիւններ առնելու գեռ ժամա նակ չունեցանք։

Սանաւոր նամակներէ ալ կ'իմաց ուն, որ նոյն գիշերը Պիւրէսի նաւա հանգատին մէջ կեցող 13 նաւերու երկաթները փրթելով ցամաքը ինկեր են։ Եւս կարգէ գուրս նաւաբեկու թեանց մէջ քանի մը հոգի խեղդուեր են։

Եւս ծովուն մէջ ալ նաւաբե կութիւններ եղեր են, որոնցմէ մինչեւ ցայժմ գիտեցուածները հետեւեալնե րն են։

Կարապետունի առջեւ Սեմի Բարմը անուն սարանիւայի պալը մը կորուեր է, որ Օտէսոյն կուգայ եղեր ցորենով։ Կաւապետն ու բոլոր նաւատարները որ 12 հոգի էին, խեղ գուեր են բայց ի մէկէն, որ մայրաքա ղաքս հասեր է կիսամեռ և Սարտիւ այն հիւստատարանը կը դարմանուի։ Եւս Կատարիոյ Վաղդիս նաւահանգս տին մէջ ալ չորս Օմանցիկ նաւ խոր

տակեր հինգ նաւատար խեղդուեր են։ Եւս կատարի փոթորիկին երեւէն մայրաքաղաքս մէջ ալ տեղ տեղ դըժ բաղդութիւններ պատահեցան, որոց մէկը յիշատակութեան արժանի է։

Սամաթիոյ մէջ հայազգի քահա նայի մը տունը անցեալները հրդեհէն սյրած ըլլալով, նորէն շիներ էր, (հաւանականաբար ձախարհ ճարտարապե տի ձեռքով, որովհետեւ գեռ բոլոր վին չի ըմբռնէ անցեալ երկուշաբթի օրուան հողին և անձրեւին ստատուութեանը չի գիտեցաւ ի հիմանց փլաւ։ Դժբաղդ քահանան ալ մէջը գտնուե լով փրատներուն տակը մնաց, բայց կենացը վնաս մը չեղաւ։ այլ միայն քանի մը տեղէն վիրաւորեցաւ։

Եւս Կատարիոյ նեղուցին մէջ վը տանգեալ նաւերուն թիւը 19 ի կը հա նեն, որոնց մէկ քանին բոլորովին խոր տակեր են։

Եւս Կատարիոյ մէջ այս օրերս մեռնող ապահի մը վրայ հետեւեալ զարմանա լի գէպը կը պատմեն։

Եւս մարդը մեռնելուն երկու օր մնացած՝ բժիշկ մը կանչել կուտայ և կը հարցնէ թէ մեռնելու վնասը կայ մի։ Եւս, կըսէ բժիշկն առանց ախ նածութեան, հաղիւ երկու օր կրնաք ապրիլ։ Եւս խօսքին վրայ մեր ապահը մարդ որ պարտաւոր տեղը չի վառի, մեղք է ո' կ'ըսէ և վերմակը (եօրլան) գլուխը քաշելով կը պառկի երկու օրէն ետքը կը մեռնի։

Եւս Կատարիոյ Գոլ ին։ Հիւրեւորիոյ (Օրիւնցերի) պանդ սկսելէն մէկուն մէջ մարդուն մէկը քանի մը ժամ նըս տելէն ետեւ, երթալու առնելը պան գովապետին կը մօտենայ և «պարմն, հրամանեղդ գաղտնի խօսելիք ունիմ», թէ որ բարեհաճիք դուրս հրամայէք, որ խօսինք ո' կ'ըսէ։ Կանգովապետը «շատ աղէկ հրամայէք զորուցեք ո' պատասխանելով կ'ըլլէ քովը կ'երթայ։ Խօսակցութիւնը կ'սկսի և մարդը պան գովապետին կը հասկնէ, որ ինքը եւ րազին մէջ տեսած է, թէ այս ինչ տեղ թուփեալ, մէջ քարի մը տակ ստիւոր մը կայ թաղուած, որուն մէջ 4000 ի չափ արծաթ դրամ կայ եղբ բայց ինչ տեսակ դրամ ըլլալը չէր գիտեր, ուս տի կը խնդրէ, որ հետը գայ ու եւ լման նային։ Կանգովապետը հաւատա լով կ'ըլլէ կ'երթան նշանակաւած տեղը կը փորեն քարը կը հանեն և տակը յիւրա ի կըրուած ստիւոր մը կը գտնեն, որուն մէջ բարեգուշակ երազատեսին զորուցածն պէ՛ 4000 արծաթ 5 Փը ռանիոց կար։ Կրտսերը կէս առ կէս բաժնելով ուրախութեամբ կը գառ նան։ Բանի մը օրէն ետեւ գուշակը Վաղդիս երթալու կ'ըլլայ ու պանգու կապետին կառաւարկէ, որ 5 Փըանը նոյնքը գրամաթուղթով փախէ։ Կան գովապետը՝ երախտագիտութեամբ աւ նոր առաջարկութիւնը կ'ընդունի ու մարդը կ'ըլլէ փարիկ կ'երթայ։ Կառ մանակէ մը ետեւ պանգովապետը կը տեսնէ, որ 5 Փըանքնոյնքն ամեն ալ կեղծ են, և ան ժամանակը կը հաւ կընայ խեղճ, որ գուշակ գրամանէն գը թըր տարեր այն գրամանքը թաղիւր է և ետքը եկեր այս հարքը բանեցու ցեր է։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Եւս Կատարիոյ Գոլ ին։ Հիւրեւորիոյ (Օրիւնցերի) պանդ սկսելէն մէկուն մէջ մարդուն մէկը քանի մը ժամ նըս տելէն ետեւ, երթալու առնելը պան գովապետին կը մօտենայ և «պարմն, հրամանեղդ գաղտնի խօսելիք ունիմ», թէ որ բարեհաճիք դուրս հրամայէք, որ խօսինք ո' կ'ըսէ։ Կանգովապետը «շատ աղէկ հրամայէք զորուցեք ո' պատասխանելով կ'ըլլէ քովը կ'երթայ։ Խօսակցութիւնը կ'սկսի և մարդը պան գովապետին կը հասկնէ, որ ինքը եւ րազին մէջ տեսած է, թէ այս ինչ տեղ թուփեալ, մէջ քարի մը տակ ստիւոր մը կայ թաղուած, որուն մէջ 4000 ի չափ արծաթ դրամ կայ եղբ բայց ինչ տեսակ դրամ ըլլալը չէր գիտեր, ուս տի կը խնդրէ, որ հետը գայ ու եւ լման նային։ Կանգովապետը հաւատա լով կ'ըլլէ կ'երթան նշանակաւած տեղը կը փորեն քարը կը հանեն և տակը յիւրա ի կըրուած ստիւոր մը կը գտնեն, որուն մէջ բարեգուշակ երազատեսին զորուցածն պէ՛ 4000 արծաթ 5 Փը ռանիոց կար։ Կրտսերը կէս առ կէս բաժնելով ուրախութեամբ կը գառ նան։ Բանի մը օրէն ետեւ գուշակը Վաղդիս երթալու կ'ըլլայ ու պանգու կապետին կառաւարկէ, որ 5 Փըանը նոյնքը գրամաթուղթով փախէ։ Կան գովապետը՝ երախտագիտութեամբ աւ նոր առաջարկութիւնը կ'ընդունի ու մարդը կ'ըլլէ փարիկ կ'երթայ։ Կառ մանակէ մը ետեւ պանգովապետը կը տեսնէ, որ 5 Փըանքնոյնքն ամեն ալ կեղծ են, և ան ժամանակը կը հաւ կընայ խեղճ, որ գուշակ գրամանէն գը թըր տարեր այն գրամանքը թաղիւր է և ետքը եկեր այս հարքը բանեցու ցեր է։

Ուշադր Եւս Կատարիոյ Գոլ ին։ Հիւրեւորիոյ (Օրիւնցերի) պանդ սկսելէն մէկուն մէջ մարդուն մէկը քանի մը ժամ նըս տելէն ետեւ, երթալու առնելը պան գովապետին կը մօտենայ և «պարմն, հրամանեղդ գաղտնի խօսելիք ունիմ», թէ որ բարեհաճիք դուրս հրամայէք, որ խօսինք ո' կ'ըսէ։ Կանգովապետը «շատ աղէկ հրամայէք զորուցեք ո' պատասխանելով կ'ըլլէ քովը կ'երթայ։ Խօսակցութիւնը կ'սկսի և մարդը պան գովապետին կը հասկնէ, որ ինքը եւ րազին մէջ տեսած է, թէ այս ինչ տեղ թուփեալ, մէջ քարի մը տակ ստիւոր մը կայ թաղուած, որուն մէջ 4000 ի չափ արծաթ դրամ կայ եղբ բայց ինչ տեսակ դրամ ըլլալը չէր գիտեր, ուս տի կը խնդրէ, որ հետը գայ ու եւ լման նային։ Կանգովապետը հաւատա լով կ'ըլլէ կ'երթան նշանակաւած տեղը կը փորեն քարը կը հանեն և տակը յիւրա ի կըրուած ստիւոր մը կը գտնեն, որուն մէջ բարեգուշակ երազատեսին զորուցածն պէ՛ 4000 արծաթ 5 Փը ռանիոց կար։ Կրտսերը կէս առ կէս բաժնելով ուրախութեամբ կը գառ նան։ Բանի մը օրէն ետեւ գուշակը Վաղդիս երթալու կ'ըլլայ ու պանգու կապետին կառաւարկէ, որ 5 Փըանը նոյնքը գրամաթուղթով փախէ։ Կան գովապետը՝ երախտագիտութեամբ աւ նոր առաջարկութիւնը կ'ընդունի ու մարդը կ'ըլլէ փարիկ կ'երթայ։ Կառ մանակէ մը ետեւ պանգովապետը կը տեսնէ, որ 5 Փըանքնոյնքն ամեն ալ կեղծ են, և ան ժամանակը կը հաւ կընայ խեղճ, որ գուշակ գրամանէն գը թըր տարեր այն գրամանքը թաղիւր է և ետքը եկեր այս հարքը բանեցու ցեր է։

Եւս Կատարիոյ Գոլ ին։ Հիւրեւորիոյ (Օրիւնցերի) պանդ սկսելէն մէկուն մէջ մարդուն մէկը քանի մը ժամ նըս տելէն ետեւ, երթալու առնելը պան գովապետին կը մօտենայ և «պարմն, հրամանեղդ գաղտնի խօսելիք ունիմ», թէ որ բարեհաճիք դուրս հրամայէք, որ խօսինք ո' կ'ըսէ։ Կանգովապետը «շատ աղէկ հրամայէք զորուցեք ո' պատասխանելով կ'ըլլէ քովը կ'երթայ։ Խօսակցութիւնը կ'սկսի և մարդը պան գովապետին կը հասկնէ, որ ինքը եւ րազին մէջ տեսած է, թէ այս ինչ տեղ թուփեալ, մէջ քարի մը տակ ստիւոր մը կայ թաղուած, որուն մէջ 4000 ի չափ արծաթ դրամ կայ եղբ բայց ինչ տեսակ դրամ ըլլալը չէր գիտեր, ուս տի կը խնդրէ, որ հետը գայ ու եւ լման նային։ Կանգովապետը հաւատա լով կ'ըլլէ կ'երթան նշանակաւած տեղը կը փորեն քարը կը հանեն և տակը յիւրա ի կըրուած ստիւոր մը կը գտնեն, որուն մէջ բարեգուշակ երազատեսին զորուցածն պէ՛ 4000 արծաթ 5 Փը ռանիոց կար։ Կրտսերը կէս առ կէս բաժնելով ուրախութեամբ կը գառ նան։ Բանի մը օրէն ետեւ գուշակը Վաղդիս երթալու կ'ըլլայ ու պանգու կապետին կառաւարկէ, որ 5 Փըանը նոյնքը գրամաթուղթով փախէ։ Կան գովապետը՝ երախտագիտութեամբ աւ նոր առաջարկութիւնը կ'ընդունի ու մարդը կ'ըլլէ փարիկ կ'երթայ։ Կառ մանակէ մը ետեւ պանգովապետը կը տեսնէ, որ 5 Փըանքնոյնքն ամեն ալ կեղծ են, և ան ժամանակը կը հաւ կընայ խեղճ, որ գուշակ գրամանէն գը թըր տարեր այն գրամանքը թաղիւր է և ետքը եկեր այս հարքը բանեցու ցեր է։